25/08/2020

«Και η Μονή της Χώρας τζαμί! Η Ευρώπη έχει πρόβλημα»

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ’

Ἡ ἔλλειψη σθεναρᾶς διαμαρτυρίας ἀλλά καί ἐνεργοῦς δράσεως τῆς Εὐρώπης στό προκλητικό ἐκ δευτέρου γεγονός τῆς μετατροπῆς ἑνός ἀκόμη χριστιανικοῦ ναοῦ σέ τζαμί ἀπό τήν Τουρκία, ἀποτελεῖ ἕνα μεῖζον ζήτημα γιά τήν εὐρωπαϊκή ὀντότητα. Καλά, ἡ γείτων χώρα πράττει ὅ,τι πράττει μέ τήν βάρβαρη ἰδεολογία της. Ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἑνωμένη Εὐρώπη, τί κάμνει;

Δυστυχῶς, οἱ κοινές ρίζες της ξηραίνονται. Οἱ μέγιστες ἀξίες πού ὡς πνευματικές ρίζες φυτεύθηκαν καί στήριξαν καί ἔδωσαν καρποφορία στό δένδρο τῆς Εὐρώπης, ἤτοι, ἡ κλασσική ἑλληνική φιλοσοφία, τό ρωμαϊκό δίκαιο καί ὁ χριστιανισμός,

ὀλίγον κατ’ ὀλίγον, ἐξαφανίζονται. Καί κυρίως ἀπό τότε πού στή Συνταγματική Συνθήκη δέν υἱοθετήθηκε ἀπό τόν Εὐρωπαῖο συνταγματικό νομοθέτη ἡ χριστιανική ρίζα καί κληρονομιά, διαπιστώνουμε πλέον, ὅτι οἱ Εὐρωπαϊκές κοινωνίες ἔχουν πρόβλημα. Στροβιλίζονται σ’ ἕνα φαῦλο κύκλο. Καί βέβαια ἀπό τίς κοινωνίες ἔρχονται στό προσκήνιο καί οἱ ἡγέτες σ’ ὅλους τούς τομεῖς καί σ’ ὅλα τά forum τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἕνωσης.

Πώς νά συγκλονισθεῖ ἡ Εὐρώπη ἀπό τήν πολιτιστική αὐτή βαρβαρότητα πού συμβαίνει στό Ναό τῆς Ἁγίας Σοφίας καί στή Μονή τῆς Χώρας, ὅταν δέν ἔχει τίς πνευματικές κεραῖες γιά νά συλλάβει τό βαθύτερο νόημα: τί σημαίνει «Σοφία τοῦ Θεοῦ» καί «Χώρα τῶν ζώντων»; Πώς νά καταλάβει αὐτή τήν πολιτιστική ἀλλοίωση, ὅταν τήν ἐνδιαφέρει μόνο ἡ μέτρηση τῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν; Πώς νά σκεφθεῖ καί νά δράσει, ὅταν λησμονεῖ, παραχαράσσει καί μειώνει τήν ἱστορία της; Καί κοντά σ’ αὐτά τά ἐρωτήματα, ἔρχονται καί τά ἄλλα γιά τήν ἑνωμένη Εὐρώπη. Ἀλήθεια, ἡ περίφημη παγκοσμιοποίηση καί πολιπολιτισμικότητα, πόσο βοηθᾶ σήμερα τόν εὐρωπαῖο πολίτη; Ἔπειτα, τό μεταναστευτικό ζήτημα ἔχει ἐπιλυθεῖ κατά τόν καλύτερο τρόπο στά εὐρωπαϊκά κράτη; Ἡ λεγόμενη «οὐδετερότητα» στά θέματα τῆς θρησκείας ἐπιφέρει τήν κοινωνική εἰρήνη; Ὅταν μιλᾶμε γιά ἀνθρώπινα δικαιώματα, τί ἐπακριβῶς ἐννοοῦμε καί τί ἐφαρμόζεται στήν πράξη; Ὅλα αὐτά τά ἐρωτήματα, βασικά καί οὐσιώδη δέν περιμένουν. Ζητοῦν ἀπαντήσεις.

Ἀλλά τά ἐρωτήματα δέν θά βροῦν τίς δέουσες ἀπαντήσεις καί τά προβλήματα θά ἐξακολουθοῦν νά ταλανίζουν τόν σύγχρονο εὐρωπαῖο πολίτη, ὅσο καί ἄν δείχνει ἐξωτερικά εὐτυχής καί ἥρεμος. Ἡ Εὐρώπη ἐξακολουθεῖ νά ζεῖ καί κινεῖται μέ τήν θεωρία ἑνός νέου Διαφωτισμοῦ, ὡς συνέχεια τοῦ ἀθέου παλαιοῦ ἐκείνου πρό δύο αἰώνων φιλοσοφικοῦ καί πνευματικοῦ κινήματος. Ἡ ἀλαζονική ἀποθέωση ὅτι ὁ ἄνθρωπος καί ἡ λογική του εἶναι τό πᾶν καί ἡ κυριαρχία τῆς αἴσθησης τῆς αὐτάρκειας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐξορία τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑλιστική νοοτροπία, ἡ ἀπολυτότητα τῆς μηχανοκρατίας πέρα ἀπό κάθε συναίσθημα ψυχῆς δέν τόν βοηθοῦν στήν ἀπάντηση τῶν ἐρωτημάτων. Καί ἡ ἀνασφάλεια, ἡ βία, ἡ παρανομία, ἡ νευρώδης ψυχολογική κατάσταση, ἡ ἀβεβαιότητα ἐξακολουθοῦν νά παραμένουν δυσκολίες στήν ἀνθρώπινη ὀντότητα τῶν εὐρωπαϊκῶν κοινωνιῶν.

Μία ἀκόμη δέ νέα διαπίστωση καί θεωρία πλανᾶται στόν εὐρωπαϊκό ὁρίζοντα καί δυσκολεύει ἀκόμη περισσότερο τόν ἄνθρωπο. Πρόκειται γιά τόν ἐκκοσμικευμένο ἀνθρωπισμό, ἤτοι τήν νέα φιλοσοφία ζωῆς πού ὑποστηρίζει τά ἀνθρώπινα δικαιώματα, τίς ἀντικειμενικές ἠθικές ἀξίες, τήν εὐτυχία καί αἰσιοδοξία τοῦ ἀνθρώπου ἀλλά μέ ἄρνηση ὁποιαδήποτε ὑπερφυσικοῦ στοιχείου, δηλ. ἐρήμην τοῦ θεϊκοῦ παράγοντα. Ἀλλ’ ὅταν

φύγει ὁ Θεός, φεύγει καί τό ἦθος ζωῆς. Οἱ ἀξίες καθίστανται πλέον ἀπαξίες καί εὔκολα καταργοῦνται, τά ἀνθρώπινα δικαιώματα ἀκόμα εὐκολότερα καταπατοῦνται καί ὁ ἀνθρωπισμός τελικά καταντᾶ ἀπανθρωπία. Ὡς ἔλεγε ὁ Γκαῖτε: «Ὅπου χάθηκε ὁ χριστιανισμός, ἐκεῖ ὑπῆρξαν μόνο δάκρυα πίκρας». Ἐδῶ τελικά εἶναι τό μεῖζον ζήτημα γιά τήν Εὐρώπη. Ἡ περιθωριοποίηση ἀπό τόν ἀτομικό καί δημόσιο βίο τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

Αὐτή ἡ ὑπέρμετρη ἐμπιστοσύνη στή μηχανή, πού οὔτως ἤ ἄλλως δέν καταλαβαίνει ἀπό αἰσθήματα ἀγάπης καί ἀλληλεγγύης καί δέν ἔχει δάκρυα ψυχῆς, ἡ στόχευση στόν ὑλικό εὐδαιμονισμό πού δέν ἐπιτυγχάνει ἀναγκαστικά εὐδαιμονία καί ὁ ἀμοραλισμός στό ὄνομα τοῦ διαφωτισμοῦ, τῆς λογικοκρατίας καί τοῦ ἀγνωστικισμοῦ πού δέν προσθέτει οὔτε ἕνα πόντο ἠθικοῦ μεγαλείου στήν Εὐρώπη, ὅλα αὐτά ἔχουν φθάσει τελικά τόν εὐρωπαῖο ἄνθρωπο νἆναι ἄτομο καί ἀριθμός καί ὄχι πρόσωπο καί προσωπικότητα ἀξία σεβασμοῦ καί ὑψίστης τιμῆς ὡς σῶμα καί ψυχή μέ θεῖο σπινθῆρα, μέ πνεῦμα Θεοῦ μέσα στό βάθος τῆς ὕπαρξής του. Ὁ Ζάκ ντε Λακρετέλ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας εἶχε πεῖ: «Ἐδῶ καί μισό αἰῶνα ζοῦμε μιά ἐποχή, ὅπου σ' ὅλα τά σημεῖα τοῦ πλανήτη θά φαινώμεθα στά μάτια μιᾶς ἀνωτέρας συνειδήσεως σάν δήμιοι ἤ σάν νευρόσπαστα». Καί ὁ δόκιμος συγγραφέας Ἐμμανουέλ Μπέρλ ἔγραψε ὅτι: «Ὁ πολιτισμός μας ὑποφέρει ἀπό μιά θρησκευτική ἔλλειψη. Ἡ ἐπιτυχία τῆς τεχνικῆς μᾶς ἔκανε νά ξεχάσουμε τό θεῖο».

Γι' αὐτό ὀφείλει ἡ Εὐρώπη ν' ἀνακαλύψει ἐκ νέου τήν ἐξ' ἀποκαλύψεως σώζουσα τήν κοινωνία της, Ἀλήθεια. Εἶναι καιρός πλέον. Δέν ἐπιτρέπεται ἡ Εὐρώπη ν' αὐτοκτονήσει πνευματικῶς. Δέν μπορεῖ μπροστά στή καταστρατήγηση τοῦ διεθνοῦς δικαίου, στήν ἀλλοίωση ἐν προκειμένῳ τοῦ μεγάλου βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ νά παρουσιάζει χλιαρότητα, ὑποτονική διάθεση καί δράση.

Ἀκούγεται ὡς οὐτοπία. Ἀλλ' ἐκεῖ πού φθάσαμε ἔτσι πρέπει νά γίνει. Στή «Μονή τῆς Χώρας» ὑπάρχει ἕνα καταπληκτικό ψηφιδωτό, τό ὁποῖο τώρα μόνο σέ Ἐγκυκλοπαίδειες καί σέ εἰδικούς Τόμους θά μποροῦμε νά βλέπουμε καί νά θαυμάζουμε. Εἶναι ἐκεῖνο τό ψηφιδωτό πού δείχνει τόν Μεγάλο Λογοθέτη τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Β', τόν Θεόδωρο Μετοχίτη νά εἶναι γονυπετής καί νά προσφέρει στό Χριστό ὁμοίωμα τοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς τῆς Χώρας πού ὁ ἴδιος ἀνακαίνισε. Κορυφαία σύνθεση τοῦ 14ου αἰ. Ἄραγε, μήπως κατ' ἀναλογίαν εἶναι καιρός ἡ Εὐρώπη κλίνουσα γόνυ ψυχῆς στόν ξεχασμένο Παντοδύναμο, Πάνσοφο καί Φιλάνθρωπο Θεό νά ἱκετεύσει γιά περισσότερο φῶς, γιά τό «ἄλλο φῶς» στό εὐρωπαϊκό γίγνεσθαι;